

PROGRAMSKI BILTEN

Specijalno izdanje povodom 10. godišnjice: 1995. - 2005.

USAID slavi 10 godina rada u BiH *Gotovo milijarda dolara pomoći: Šta je BiH dobila?*

Upravo u vrijeme kada Bosna i Hercegovina obilježava deset godina od potpisivanja Dejtonskog mirovnog sporazuma, USAID obilježava deset godina pomoći BiH. USAID, zadužen za pomoći razvoju koju pruža Vlada SAD-a, počeo je raditi u BiH čim je Dejtonski sporazum stvorio okruženje u kojem je pomoći mogla biti efikasna. Blizu milijardu dolara potrošeno je da se poboljša kvalitet života bh. građana te da im se pomogne da postave temelje za bolju budućnost. Kada bh. građani čuju koliko su Sjedinjene Države uložile u BiH, prva stvar koju žele znati jeste kakvu je korist zemlja od toga imala. Ovo posebno izdanje programskog biltena barem djelomično odgovara na to pitanje. USAID-ovi programi infrastrukture i poslovnih zajmova činili su kičmu naše pomoći neposredno nakon kraja rata. Zamisao je bila uhvatiti se ukoštac sa najvećim problemima kako bi zemlja dobila najnužniju podršku i počela ponovo funkcionirati. Zato se naš 372 miliona dolara vrijedan program rekonstrukcije infrastrukture na početku bavio velikim objektima, kao što je željeznički most u Brčkom na slici gore. Kas-

nije smo se usredsredili na pomoći izbjeglicama i raseljenim licima kako bi se vratili u svoje domove. Naš 233 miliona dolara vrijedan program zajmova je, opet, pomogao da se ponovno pokrene proizvodnja, čime je zaposleno više od 16.000 stanovnika BiH. Nešto noviji, 164 miliona dolara vrijedni projekti ekonomske stabilizacije podržali su, između ostalog, jačanje privatnog sektora bankarskog sistema, te fiskalno upravljanje u javnom sektoru. USAID-ova nastojanja da se unaprijedi sistem poslovanja trezora već su uštedjela milione maraka bh. poreskim obveznicima. USAID-ovo ulaganje 123 miliona dolara u demokratske reforme pomoglo je da lokalne vlade postanu odgovornije prema građanima, da se se stvore jaki privatni mediji i unaprijedi vladavina prava putem podrške pravosuđu. Konačno, USAID je utrošio 39 miliona dolara za unapređenje znanja i sposobnosti 3.500 predstavnika bh. vladinog i privatnog sektora putem različitih programa obuke u BiH i inostranstvu, te za podršku programima koji su usmjereni na borbu protiv trgovine ljudima i pomoći djeci bez roditelja.

Građani BiH imaju moderan bankovni sistem u kojem su krediti dostupni, a depoziti osigurani

Bankarski sistem u BiH je zdrav i siguran

Gotovo svaki građanin BiH može ispričati vlastitu priču o izgubljenoj ušteđevini početkom rata. Ovakvo loše iskustvo dovelo je do toga da ljudi izgube povjerenje u bankarski sistem i odlučuju se da novac čuvaju kod kuće, pod dušekom.

USAID je uvidio da neće doći do napretka u BiH bez modernog, sigurnog bankarskog sistema. Banke su morale ponovo zadobiti povjerenje građana kako bi ponovo počeli ostavljati ušteđevinu kod njih. Zatim su ti depoziti mogli biti posuđivani preduzećima, što je, opet, otvaralo radna mjesta i jačalo ekonomiju.

Nakon saradnje sa američkim Trezorom, USAID je 2000. godine potpisao sporazum kojim su Agenciji za osiguranje depozita (AOD) dodijeljena grant sredstva. Ova donacija se sastojala od 15 mil-

iona KM za osnivački kapital, te još milion KM za rad agencije. Danas u ovom programu učestvuje 21 banaka. U svakoj od njih, depoziti komitenata su osigurani u vrijednosti do 7.500 KM.

Uz pružanje garancija da su depoziti osigurani, USAID je proveo i program usmjeren ka jačanju supervizije banaka kako bi se osiguralo da su komercijalne banke zdrave, da postoji odgovarajuća regulativa, te da su ulagači zaštićeni od eventualne propasti banaka.

USAID je nedavno pomogao i da se uspostavi Registar zaloga BiH, koji predstavlja osigurani finansijski sistem koji se odnosi na pokretnu imovinu. Građani BiH tako sada imaju na raspolaganju iste opcije kao oni koji žive u Evropi ili Sjevernoj Americi - mogu dobiti kredit zalažući kao garanciju imovinu kao što su vozila ili mašine.

VIJESTI UKRATKO ♦ VIJESTI UKRATKO ♦ VIJESTI UKRATKO ♦

♦ USAID-ov program LAMP, vrijedan 22 miliona dolara, pomaže da se smanji uvoz, a poveća izvoz prehrambenih proizvoda, kao i broj radnih mjeseta i prihodi u bh. poljoprivredi. LAMP pomaže da poljoprivredne organizacije razviju strateške planove, pruža tehničku pomoć, asistira u promociji bh. proizvoda u zemlji i inostranstvu, te u unapređenju standarda kvalitete prehrambenih pro-

izvoda. LAMP je do sada pomogao da se otvori više od 800 radnih mjeseta.

♦ USAID je odavno uvidio da je BiH jedna od rijetkih zemalja u regionu sa potencijalom da ostvari značajne prihode od izvoza struje. Zbog toga USAID pruža tehničku pomoć u restrukturiranju i privatizaciji energetskog sektora. To podrazumijeva i usvajanje zakona o električnoj energiji, te uspostavljanje regulatornih

tijela na državnom i entitetском nivou.

♦ Među uspjesima 38 miliona dolara vrijednog USAID-ovog programa namijenjenog medijima su pomoć pri stvaranju prve privatne nezavisne TV mreže, Mreže Plus, te podrška prvoj nezavisnoj bh. privatnoj štampariji, što je omogućilo da Nezavisne novine štampaju 20 publikacija iz cijele BiH na masnom papiru i u punom koloru.

DEMOKRATIZACIJA

Gradači BiH preuzimaju kontrolu

USAID-ov program Demokratske mreže - Demnet tokom pet godina podržavao je bh. nevladine organizacije (NVO) kako bi se unaprijedile njihove supervizorske sposobnosti i kako bi pružale kvalitetnije usluge.

Kada je 2004. završen ovaj program, inače vrijedan 7,6 miliona dolara, 130 NVO-a dobilo je grantove, tehničku pomoć i obuku od Demneta. Ove NVO imale su brojne aktivnosti, od rada sa hendikepiranom djecom, do zaštite okoliša, a u udaljenim selima otvarale su kompjuterske centre sa internet konekcijom. Kada je Demnet okončan, lokalno osoblje

Izbor Plus obučava osoblje CCI

formiralo je organizaciju Izbor Plus kako bi se popunila praznina u obuci nastala zatvaranjem Demneta. USAID je nedavno prijašnjem Demnetovom klijentu, Centrima civilnih inicijativa (CCI), dodijelio program koji je nastavak onoga što je radio Demnet. USAID-u je zadovoljan što je uspjeh Demneta omogućio da brojne bh. organizacije primijene programe korisne za lokalne zajednice.

USAID-OVI KREDITI OMOGUĆILI OTVARANJE 16.000 RADNIH MJESTA

Kao rezultat kredita, 93 posto korisnika zabilježilo značajan rast

U SAID-ov Program razvoja biznisa (BDP) pokrenut je 1996. kao hitni program kreditiranja.

Program je bio usmjeren na velika i srednja privatna preduzeća s namjerom da podrži uspješan prelaz ka tr-

žišnoj ekonomiji. Najčešće su krediti dodjeljivani za šumarstvo (pilane), proizvodne djelatnosti (namještaj, prerada metala), preradu hrane (mliječni proizvodi, prerada voća, pekarstvo), te građevinarstvo (građevinski materijali). Tokom sedam godina trajanja, BDP je

"BDP je pomogao da se unaprijedi kreditna kultura koja privlači nove strane investitore u BiH!" – Howard Sumka, direktor Misije USAID-a u BiH

Vegafruit, korisnik USAID-ovog kredita, povećao je broj stalno zaposlenih sa 20 na 260 i sada nabavlja sirovinu od 7.000 farmera iz cijele regije

odobrio gotovo 600 kredita bh. poduzetnicima koji su željeli proširiti poslovnu djelatnost, ali im je nedostajao radni kapital i srednjoročno finansiranje. Većina ovih firmi bile su u privatnom vlasništvu. Od 473 klijenta BDP-a, njih 97 ponovo su uzimali kredit.

Korisnici BDP-ovih kredita zapošljavaju u prosjeku 10 radnika više u odnosu na broj zaposlenih prije uzimanja kredita. Sasvim je drugačija situacija sa kompanijama koje nisu uzimale kredite i kod kojih je broj zaposlenih pao u prosjeku za 16. BDP je prestao sa radom 2004. godine.

Anti-Trafficking

USAID je podržao kampanju usmjerenu na prevenciju i podizanje svijesti o problemu trgovine ljudima. Ciljna grupa kampanje provedene u cijeloj BiH bili su mлади, posebno potencijalne rizičне grupe kao što su djevojke i žene između 12 i 25 godina starosti. Kampanja je ukazala na opasnosti kao što je širenje HIV-AIDS-a.

Sistemi trezora

USAID-ov sistem upravljanja finansijskim informacijama (FIMS) pokrenut je u Mostaru 2004. Kao kompjuterski sistem koji kontrolira troškove, FIMS omogućava Trezorima da utvrde pojedinačnu odgovornost ako neko izigra povjerenje javnosti. Samo tokom prvih mjeseci, FIMS je u BiH uštedio 13 miliona dolara izvanbudžetske potrošnje.

Igrališta

U sklopu nastojanja da se promoviraju izgradnja zajednica i pomirenje, USAID je uložio milion dolara u izgradnju 150 igrališta i sportskih dvorana. Roditelji, nastavnici, lokalna policija i sama djeca bili su angažirani u svim fazama projekta kako bi se osiguralo da se svi oni osjećaju istinskim vlasnicima tih objekata.

Za rekonstrukciju infrastrukture 372 miliona dolara

Škola u Novom Sarajevu prije rekonstrukcije

Škola u Novom Sarajevu nakon rekonstrukcije

Rekonstrukcija infrastrukture najvidljivija je od svih USAID-ovih programa u BiH. Od pokretanja 1995., program je bio usmjeren na objekte koji su mogli pomoći da se građani vrate normalnom životu. Među najznačajnijim projektima su popravke termoelektrane Kakanj i sistema centralnog grijanja u Banja Luci. Tu je i obnova željezničkog mosta u Brčkom, mostova u Bosanskom Brodu, Dubici i Novom Gradu na granici sa Hrvatskom, koji su omogućili ponovni izvoz dobara, te izgradnja rezervoara od 5.000 kubnih

metara koji je omogućio ukidanje redukcije vode u dijelovima Tuzle. USAID-ovi projekti su, ukupno gledajući, direktno omogućili ponovno snabdijevanje električnom energijom za 200.000 domaćinstava. Još milion stanovnika BiH imalo je koristi od ovog programa, koji je osigurao stabilno snabdijevanje električnom energijom. USAID je obnovio škole koje pohađa 30.000 učenika, obezbijedio vodu i poboljšao sanitaciju za 300.000 domaćinstava, obnovio zdravstvene centre koji pružaju usluge za 500.000 građana, te obnovio

puteve i mostove koje koristi 40.000 putnika dnevno.

Većina glavnih projekata rekonstrukcije infrastrukture završena je 1998., nakon čega se USAID usredsredio na podršku povratku manjina. Program se oslanjao na smjernice dobijene od lokalnih zvaničnika i povratničkih grupa, kako bi se odredilo koja je vrsta projekata najpotrebnija. No, osim povratka u svoje domove, izbjeglice su trebale i zarađivati za život. Zato je program proširen, pa su u njega uključeni i mali grantovi, krediti i tehnička pomoć.

Općine brže pružaju usluge

Stanovnici Zenice sada mogu izvaditi rodni list za 20 minuta ili čak manje, dok im je ranije za to trebao i cijeli dan.

Ova promjena rezultat je nove šalter-sale, kakve je USAID finansirao u 25 općina. Kao nadogradnju ovog uspješnog modela, USAID i švedska SIDA finansiraju izgradnju dodatnih 40

šalter-sala širom zemlje.

Ovaj program pomaže lokalnim vlastima da pruže kvalitetnije usluge građanima. Općine dobijaju modernu tehnologiju, a zaposleni se obučavaju u pružanju usluga.

Rezultat toga je da je vrijeme čekanja za dobijanje brojnih usluga smanjeno za gotovo 50 posto.

Američka agencija za međunarodni razvoj - USAID

Hamdije Čemerlića 39

71000 Sarajevo

Bosna i Hercegovina

Tel: ++387-33-702-300

Fax: ++387-33-611-973

www.usaid.ba